

соціально-економічних відносин та їх інституціоналізації, формування інституціонального середовища міжагентських зв'язків, регуляторної політики щодо ринку. Всі зазначені вище детермінанти – складники господарського порядку є проявами дій господарського механізму, що формує передусім умови господарювання, тобто правила гри у процесі еволюції економічної системи.

Література

1. Іваницький О. О. Господарський механізм у системі державного регулювання економіки / О. О. Іваницький, В. В. Косенко // Актуальні проблеми державного управління . – 2008. – № 2. – С. 119-126.

2. Чухно А. Господарський механізм та шляхи його вдосконалення на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2013. – № 3. – С. 60-67.

УДК 346.93(043.2)

Горбатюк Я. В., асистент,

Дибаль Б. В., студент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СУД ЯК СУБ'ЄКТ ДОКАЗУВАННЯ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Одним з центральних інститутів господарського судочинства є інститут доказування, стан якого суттєво впливає на виконання господарськими судами основної функції - захисту прав суб'єктів господарювання.

Так, загальна схема доказування викладена, зокрема: у ч. 1 ст. 33 Господарського процесуального кодексу України (далі ГПК України) - кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень; у ч. 1 ст. 34 ГПК України – господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи; у ст. 43 ГПК України, у якій викладені положення щодо оцінки доказів господарським судом. Таким чином, у господарському процесі обов'язок сторін довести «свої» обставини коригується (співвідноситься) з правом суду прийняти чи не прийняти докази в контексті їхнього значення для справи, що і є предметом оцінки господарського суду.

Аналіз положень щодо обов'язку доказування і подання доказів (ст. 33 ГПК України), належності і допустимості доказів (ст. 34 ГПК України), звільнення від доказування (ст. 35 ГПК України), витребування доказів (ст. 38 ГПК України) дозволяють стверджувати, що доказування є саме діяльністю суду та інших учасників процесу, метою якої є встановлення, повне з'ясування всіх дійсних обставин справи, які конкретизуються (індивідуалізуються) залежно від предмета спору, суб'єктного складу сторін, а також тих правовідносин, що мають місце між сторонами в тій чи іншій справі.

Тобто суд безумовно є суб'єктом доказування у господарському процесі.

Правова природа обов'язків по доказуванню і правил їх розподілу пояснюється такими принципами господарського судочинства як змагальність та об'єктивна істина. Головною ідеєю принципу змагальності є паритетне покладання тягара доказування на осіб, які беруть участь у справі і, відповідно, зниження активності суду. Принцип об'єктивної істини вимагає розгляду справи в господарському суді у порядку, який забезпечує всебічне, об'єктивне і повне з'ясування прав і обов'язків сторін, всіх обставин справи і причин виникнення спору, і зобов'язує господарський суд вжити всіх передбачених законом заходів для з'ясування дійсних обставин справи і винесення правильного і обґрунтованого рішення [1, с. 188].

Господарський суд, як орган правосуддя, займає владне становище. Саме тому він має право вимагати, пропонувати, зобов'язувати учасників господарського процесу надати докази, які необхідні для правильного вирішення спору. Обов'язки по доказуванню розподіляються між сторонами на підставі загального правила ст. 33 ГПК України.

Якщо розглядати повноваження господарського суду в процесі доказування у справі з точки зору їх впливу на діяльність позивача і відповідача по доказуванню, то виділяють дві групи таких повноважень:

1. Господарський суд бере участь у встановленні фактичних обставин справи і має можливість безпосередньо впливати на діяльність осіб, які беруть участь у доказуванні.

2. Повноваження суду, реалізація яких створює необхідні умови для здійснення особами, які беруть участь у справі, доказової діяльності за конкретною справою [2, с. 90].

Суд є суб'єктом доказування і пізнає всі обставини і докази на всіх стадіях руху справи за допомогою участі в дослідженні та оцінці доказів по справі. Для уточнення обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, суддя має право витребувати від сторін, інших підприємств, установ, організацій додаткові докази, вирішує питання про виклик посадових та інших осіб для дачі пояснень по суті справи, призначає експертизу тощо.

Таким чином, вище вказані повноваження господарського суду безпосередньо не зачіпають вольову діяльність осіб, які беруть участь у справі, з доказування, а лише створюють умови для більш повної реалізації ними процесуальних прав і обов'язків у доказуванні по справі.

Але не зважаючи на значний обсяг повноважень господарського суду, його активність у процесі доказування у справі обмежена дією принципу змагальності сторін.

Важливою як теоретичною, так і практичною проблемою сучасного господарського процесу є вирішення питання про можливість наділення

суду правом за своєю ініціативою збирати докази у справі. Однак виникає питання, чи не призведе реалізація цієї ідеї до прямого порушення принципу рівності при вирішенні публічно-правових спорів і, зрештою, зловживань з боку судів. Тому єдності в цьому питанні не досягнуто.

Аналізуючи можливість наділення суду правом зі своєї ініціативи збирати докази по справі можна зробити висновок, що більш реалістичний підхід, який відповідає закону і практиці здійснення правосуддя, існує в іноземних державах. Там судочинство здійснюється на підставі принципу змагальності і складається з того, що обов'язок по доказуванню фактичних обставин справи покладається на сторони, але це не виключає права суддів за власною ініціативою здійснювати будь-які дії, які направлені на встановлення істини по справі (викликати за власною ініціативою свідків, призначати експертизу тощо) [3, с. 66].

Отже, незважаючи на те, що господарський суд дещо обмежений принципом змагальності при реалізації своїх повноважень у господарському процесі, залишається активним суб'єктом доказування.

Література

1. Козлов А. С. Актуальні проблеми доказування в господарському процесі / А. С. Козлов // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 2. – С. 186-193.
2. Капуш Н. М. Актуальні проблеми доказування у господарському процесі / Н. М. Капуш, О. Л. Курдес // Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету: 23-27 квітня 2007 року. – Суми: СумДУ, 2007. – Ч. 2. – С. 89-95.
3. Руденко М. В. Належність та допустимість доказів в господарському процесі / М. В. Руденко // Вісник Академії адвокатури. – 2008. – № 5. – С. 64-69.

УДК 346(043.2)

Горбатюк Я. В., асистент,
Йосипчук О. О., студент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Правильний та своєчасний розгляд господарським судом справ є головним завданням господарського судочинства. Дотримання строків - важливий захід впливу на недобросовісних учасників господарського судового процесу, один із важливих чинників доступу до правосуддя.

Аналіз нормативно-правової бази, яка регламентує порядок встановлення процесуальних строків, дає змогу зробити висновок, що на національному рівні розпочалася модернізація процесуального законодавства з урахуванням